

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 8
2023

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 8

Рівне, 2023

УДК 373.2.015.31:172

**ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК
АКТУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Дацюк Юлія, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Дзеджера К. В., канд. пед. наук, доцент

Постановка проблеми. В умовах становлення української держави, тривалого захисту її незалежності від нападу агресора набуває особливої важливості патріотизм її громадян, що є основою відданості та наполегливої праці на благо країни. Сьогодні, під час війни особливо актуальними є високі духовні якості українців, готових до захисту своєї Батьківщини на передовій і в тилу, здатних до самопожертви і високих вчинків.

Наше майбутнє, що неодмінно пов'язане з відновленням України від воєнних руйнацій, захистом національної безпеки, розбудовою усіх життєвих сфер, примноженням культурних багатств, є неможливим без патріотично налаштованих членів суспільства. Саме тому актуальним є патріотичне виховання підростаючого покоління, починаючи з його перших кроків і перших слів.

Необхідність патріотичного виховання дітей дошкільного віку обумовлена в Законі України «Про дошкільну освіту» та конкретизується в Базовому компоненті дошкільної освіти, освітніх програмах дошкільної освіти та, зокрема, в парціальній програмі національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина», в яких окреслюються завдання з формування національної свідомості та національної ідентичності дошкільнят.

Дошкільний вік має важливе значення для патріотичного виховання, оскільки саме в цей період закладаються основи свідомості та самосвідомості, формуються основоположні риси характеру. З самого початку свого життя дитина чує батьківську мову, їй співають колискові пісні, розповідають казки. Згодом її залучають до досвіду попередніх поколінь: народних свят і обрядів, народної творчості та ін. Тому наприкінці дошкільного віку дитина здатна усвідомлювати себе і свої причетності до свого народу і держави, приймати суспільні цінності та норми, керуватись ними у своїй поведінці. Тому старший дошкільний вік є сприятливим для формування таких засад патріотизму, як розуміння своєї приналежності до народу, нації, держави; виховання любові та поваги до національної культури (мови, традицій, символіки) [4].

Зазначимо, що патріотичне виховання представників кожного вікового періоду має певну специфіку, обумовлену їхніми можливостями засвоювати знання про складні соціальні явища, виробляти ставлення до них, будувати належну поведінку.

Мета дослідження – висвітлити особливості патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Патріотизм (грец. Πατριότης – співвітчизник, грец. Πατρίς та лат. Patria – батьківщина) є складним і багатограним поняттям, яким позначається ставлення до Батьківщини. У «Великій українській енциклопедії» це явище віднесено до однієї з основоположних суспільних цінностей як «моральний і політичний принцип, соціальне почуття, змістом якого є любов до Батьківщини і готовність заради неї жертвувати власними інтересами», спроможної мобілізувати окремих людей і суспільство на корисні для Батьківщини дії і вчинки [2].

На нашу думку, патріотизм є моральною рисою особистості, що виявляється у любові, відданості і прив'язаності до Батьківщини, свого народу та своєї держави, їх історичного минулого та сучасної культури, відповідальності за їх долю, прагненні здійснити свій внесок у благополуччя держави шляхом повсякденної праці, готовності до подвигу.

Відтак патріотичне виховання є цілеспрямованим процесом сприяння усвідомленню вихованцями своєї причетності до історії, традицій, культури свого народу, виховання

любові до своєї Батьківщини, уболівання за долю свого народу та його майбутнє, готовності діяти заради її розвитку, благополуччя і безпеки.

Патріотичне виховання охоплює кілька основних напрямів, а саме:

- героїко-патріотичне виховання;
- морально-патріотичне виховання;
- національно-патріотичне виховання;
- краєзнавчо-патріотичну роботу [8, с. 282].

Як зазначає Н. Борисова, ці напрями патріотичного виховання реалізуються шляхом: формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід; краєзнавства; ознайомлення з явищами суспільного життя; формування знань про історію держави, державні символи; ознайомлення з традиціями і культурою свого народу; формування знань про людство [1, с.55].

Ефективність патріотичного виховання забезпечують методи і форми роботи зі старшими дошкільниками. Аналіз праць О. Каплуновської, І. Кичатої, Л. Лящук, Ю. Палець, Л. Савченко, Х. Шапаренко дає змогу виокремити такі важливі методи, як: екскурсії і цільові прогулянки (до краєзнавчого музею, вулицями міста (села) тощо); спостереження за працею людей в дитячому садку і в місті; розповіді вихователя; бесіди (про рідне місто (село), країну, її історію та ін.); показ ілюстрацій, фільмів, слайдів; прослуховування аудіозаписів (наприклад, Гімну України, народних пісень, пташиних голосів у лісі тощо); використання фольклорних творів (прислів'їв, приказок, казок, розучування пісень, ігор); ознайомлення з творами народної творчості (розпис, вишивка тощо); знайомство із творчістю видатних поетів, художників, композиторів; підготовка тематичних виставок; святкування державних та календарних свята; участь дітей у посильній суспільно-корисній праці та ін. [5; 6; 8].

В. Мусієнко вважає, що форми патріотичного виховання в закладі дошкільної освіти які мають бути організовані у трьох аспектах роботи: безпосередньої роботи вихователя, роботи з дітьми та роботи з батьками. До форм роботи вихователя авторка відносить практичну роботу з дітьми; підготовку до свят, розваг; виготовлення дидактичних матеріалів; проведення консультацій, розроблення анкет; участь у педагогічних радах, семінарах; самоосвіту. Роботу з дітьми вона пропонує організовувати в таких формах, як заняття; бесіди, розповіді; практичний показ; ігри; розваги, свята, виставки. Водночас дослідниця цілком слушно наголошує на необхідності роботи з батьками і виокремлює у ній такі форми, як консультації, бесіди; батьківські збори, конференції, семінари, ділові ігри; практичний показ роботи з дітьми; анкетування, тестування; дні відкритих дверей [7, с. 92].

При цьому, як зазначає А. Федорович, важливо використовувати різноманітні засоби патріотичного виховання, зокрема: надбання матеріальної та духовної культури (краєзнавство, фольклор, художню літературу, засоби масової інформації, твори мистецтва), природу, форми і види виховної роботи (гру, працю, спілкування, спортивну діяльність, традиції, звичаї, обряди тощо [9, с. 142].

Висновки. Отже, виховання патріотизму дітей старшого дошкільного віку є складним і багатоплановим процесом, який реалізується з використанням системи педагогічних методів, форм і засобів. Його результати залежать значною мірою від оптимальності вибору цих методичних параметрів та успішної реалізації у педагогічній практиці.

Список використаних джерел

1. Борисова Н. А. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку. *Освіта впродовж життя* : Таврійський вісник освіти. 2017. №1 (57). С. 53–59.

2. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%9F%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC> (дата звернення: 15.11.2023).

3. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Дрогобич : Коло, 2003. 528 с.
4. Гаврилiна Л. В. З чого починається Батьківщина. *Бiблiотека вихователя дитячого садка*. 2016. №10. С. 105–107.
5. Каплуновська О. М., Кичата І. І., Палець Ю. М. Україна – моя Батьківщина : парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / наук. ред. О. Д. Рейпольська. Тернопіль : Мандрівець. 2016. 72 с.
6. Ляшук Л. Виховувати патріотів Батьківщини змалку. *Початкова школа*. 2016. № 9. С. 52–53.
7. Мусієнко В. С. Формування почуття патріотизму в дітей у дошкільних навчальних закладах України (1930-1991 рр.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Тернопіль, 2018. 324 с.
8. Савченко Л. Л. Теоретичні засади патріотичного виховання особистості. *Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна* : зб. наук. пр. Вип. XXXVII. Харків : Вид-во «Основа» ХНУ, 2014. С. 281–291.
9. Федорович А. В. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія «Педагогіка». 2012. № 8. С. 137–144.

УДК 159.942:159.922.73

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ЕМПАТІЇ У ДІТЕЙ МЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Дем'янюк Вікторія, здобувач ОС «магістр»
спеціальності 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ*

Науковий керівник: Кулакова Л. М., канд. психол. наук, доцент

Постановка проблеми: зростаюче суспільне значення розвитку емпатії в дітей в сучасному світі вимагає ретельного вивчення психологічних механізмів формування цієї важливої соціальної навички в молодшому шкільному віці. Враховуючи, що емпатія має велике значення для взаєморозуміння, міжособистісних відносин і успішного функціонування в суспільстві, необхідно розробити ефективні методи психодіагностики цього явища в дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження - визначення організаційно-методичних засад психодіагностики особливостей формування емпатії в дітей молодшого шкільного віку з метою подальшого покращення психолого-педагогічної практики.

Виклад основного матеріалу. Поняття «емпатія» почало використовуватися в англійській мові і з часом було перекладено на німецьку, що означає «емоція». Це слово використовувалося в мистецькій діяльності для розвитку творчого потенціалу людей, а згодом стало застосовуватися для опису стосунків. «Співчуття» походить з латинської мови і перекладалося як «страждати разом». Кілька років по тому це поняття з'явилося в англійській та французькій мовах і було записане як «симпатія» [7, с. 23-28].

С. Рубінштейн підкреслював, що подібно до того, як пізнавальні процеси утворюють єдність інтелектуального та емоційного, почуття індивіда є єдністю емоційного та інтелектуального. Іншими словами, емпатія - це не тільки почуття, але й розуміння інших.

Більше того, на думку дослідника А. Штейнмеца, почуття та емоції інших є не лише об'єктом емпатії. Емпатія як емоційний феномен не може існувати без інтелектуального наповнення, тобто когнітивного компонента.

Українські психологи О. Саннікова та О. Орищенко також вивчають емпатію як складну багатоієрархічну інтегративну властивість особистості [4].

На сьогоднішній день проведено низку досліджень, спрямованих на виявлення умов і факторів, що впливають на виникнення та характеристики процесів емпатії. По-перше, це

ЗМІСТ**Частина 1.****ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ**

Андрюшина Світлана Взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'я як необхідна умова гендерного виховання дітей дошкільного віку	3
Волощук Вікторія Дидактична гра як засіб формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку	5
Волощук Вікторія Педагогічні умови формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичної гри	7
Гарбарчук Діана Підготовка дитини до навчання у школі як предмет наукового дослідження	10
Гвалдене Лариса Соціально-психологічний клімат у трудовому колективі.....	13
Горшковська Лілія Психологічні аспекти діяльності рекрутера ІТ сфери.....	15
Гузик Оксана, Широких Анастасія Організації корекційної роботи з дітьми із затримкою мовленнєвого розвитку	18
Дацюк Юлія Я-концепція підлітків патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільної освіти.....	21
Давидчук Олена Психологічні особливості врегулювання професійних конфліктів у діяльності психолога закладу дошкільної освіти.....	23
Дацюк Юлія Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільного віку	26
Дем'янюк Вікторія Організаційно-методичні засади психодіагностики особливостей формування емпатії у дітей молодшого шкільного віку	28
Дружиніна Інна Анатоліївна, Парчук Т. Сімейні цінності : сучасний погляд.....	31
Зіборов Людмила Корекція тривожності методами когнітивно-поведінкової терапії у родинах військовослужбовців	33
Ковалик Олександра Шляхи інтенсифікації англійськомовного освітнього простору в українській школі як вияв євроінтеграційних процесів.....	35
Копилова Олена Психологічний супровід відхилень нервово-психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку	38
Климчук Ілона Діагностичний аспект вивчення особливостей емоційної студентів у період кризи	39

Краля Катерина Вимірювання самоефективності дорослих українців	42
Лициук Анастасія Особливості формування самооцінки в підлітковому віці	45
Малець Катерина, Широких Анастасія Застосування ігрових методів корекції мовлення дітей із фонетико-фенематичним недорозвинення мови.....	48
Машук Ольга, Широких Анастасія Економічні, екологічні та педагогічні аспекти національної самосвідомості та її формування	52
Мовчко Олег Неконструктивні аспекти копінг-стратегій у студентів в сучасних реаліях.....	54
Наумович Світлана Особливості само сприйняття жінок молодого віку у контексті використання соціальних мереж	57
Павловська Катерина Особливості комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку	59
Подляшук Олеся Діагностичні засади вивчення психологічних особливостей емоційного вигорання педагогів	62
Попко Олександр Чинники емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ.....	64
Савчук Валерія Поняття «Психологічне здоров'я особистості» у сучасному науковому осмисленні	66
Сербін О.В., Парашак С. Осмислення молоддю сучасності з позиції вічних цінностей у творі власного авторства «З партитури майдану».....	68
Степанський Ян, Безлюдна Валентина Молодіжні наративи у сфері інтимних стосунків	71
Тадєєв Гордій Психологічні особливості комунікативної культури фахівців торговельної сфери.....	73
Федяк Ольга Опанасюк Ірина Вплив стилю сімейного виховання на розвиток самооцінки підлітка	76
Шоцька Марина Арттерапія як метод гармонізації емоційного стану особистості	77

Частина 2.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)

Бондарчук Анна Фея та ворогуючі королівства	81
Демчинська Василина Казка про інструменти душі	82
Дець Юлія Як лисичка Лідочка перемогла свій страх	83

Лавор Софія Казка про Сонячний Промінчик. Відкрий своє сяйво	84
Манзирєва Яна Історія двох сестер. Казка про Асертивність і Конформізм.....	85
Мельник Анастасія Віра в перемогу	86
Несенчук Аліни Безпека у серцях.....	87
Сірман Вікторія Казка про маленького хлопчика у великому світі	88
Тітарчук Вікторія Захоплюючий шлях до Дружби: Психокорекційна казка про подолання самотності	89